

"Ampumarata-BAT" ***Maaperän ja vesien suojele***

Lammin päivät
5.-6.10.2001

Sara Kajander

Puolustushallinnon rakennuslaitos
Keskusyksikkö, Hamina

FM, geologi, johtava asiantuntija
Ympäristöpalvelut

- Ympäristösuunnittelu-, tutkimus- ja kunnostuspalvelujen tuottaminen puolustusvoimille
- Maaperän ja pohjaveden suojelun T & K -hankkeet

sara.kajander@phrakl.fi

Esityksen sisältö

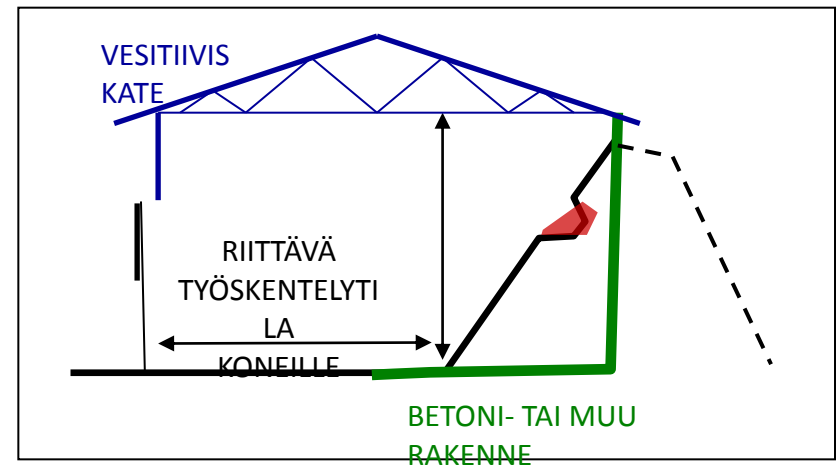
- Ampumarata-BAT –hankkeen esittely
- Ampumaratojen ympäristövaikutukset
- Tarkasteltuja teknisiä ratkaisuja
- Ampumaratojen maaperän- ja vesiensuojelun tarpeen ja tason määrittäminen
- Kustannustehokkuus

Paras käyttökelpoinen tekniikka ulkona sijaitsevien ampumaratojen ympäristövaikutusten hallinnassa

"Ampumarata-BAT-hanke"

Käsitteitä

- BAT "Best Available Techniques", paras käyttökelpoinen **tekniikka**, jolla tarkoitetaan
"mahdollisimman **tehokkaita ja kehittyneitä, teknisesti ja taloudellisesti toteuttamiskelpoisia** tuotanto- ja puhdistusmenetelmiä ja toiminnan suunnittelu-, rakentamis-, ylläpito- sekä käyttötapoja, joilla voidaan ehkäistä toiminnan aiheuttama ympäristön pilaantuminen tai tehokkaimmin vähentää sitä."
- BEP "Best Environmental Practice", ympäristön kannalta paras **käytäntö**, jolla tarkoitetaan
"ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi tarkoituksenmukaisia ja kustannustehokkaita eri toimien yhdistelmiä, kuten työmenetelmiä sekä raaka-aine ja polttoainevalintoja"

Hankkeen taustaa

- Puolustusvoimilla on 48 ampumarataa, joilla on noin 200 erillistä lajirataa
- Ympäristölupa noin kolmasosalla
- Luvat vaativia, edellytetty parhaan käyttökelpoisen tekniikan käyttöä, osin epäjohtomukaisia
- Toteuttamisaikataulut haasteellisia
- Lupaehtojen toteuttaminen edellyttää huomattavia investointeja
- Arvio rahoitustarpeesta seuraavan 5 vuoden aikana **25 M€**

Johtopäätökset

- Ympäristönsuojelun vaatimustason linjaustarve
  - Mitä toimenpiteitä eri olosuhteissa tarvitaan?
  - Milloin toimenpiteet ovat riittäviä?
  - Mikä on kohtuullinen kustannustaso?
- Ampumaratojen todelliset ympäristövaikutukset selvitettävä luotettavasti
- Kustannustehokkaat ratkaisut ympäristövaikutusten hallitsemiseksi kartoitettava
  - Maaperän ja pohjaveden suojelu ja seuranta
  - Melun mallinnus, torjunta ja seuranta
- Ratkaisujen ja toimenpiteiden suunnittelu keskitetysti, ei ratakohtaisesti

→ **Aloite Suomen ympäristökeskukselle kansallisen BAT-selvityksen laatimiseksi 2009**

Kansallinen BAT-selvitys

”Paras käyttökelpoinen tekniikka ulkona sijaitsevien ampumaratojen ympäristövaikutusten hallinnassa”

- Tavoitteena kansallisen BAT-referenssidokumentin laatiminen
  - Melun hallinta
  - Haitta-aineiden hallinta
  - Kiinteät luotiaseradat ja haulikkoradat
- Tuotetaan kustannustehokkaita, toiminnan laadun ja ympäristöolosuhteet huomioivia ratkaisuja erityyppisten ampumaratojen ympäristönsuojelutarpeisiin
- Luodaan prosessi tukemaan ratkaisujen valintaa eri tyyppisille ampumadoille
  - Ympäristönsuojelun tavoitetaso ja sen määrittäminen
  - Tekniset ratkaisut ja niiden soveltuvuus
  - Kustannustehokkuus
- Ohjeistetaan ympäristönsuojelua edistäviä käytäntöjä ampumaratatoiminnassa

Kansallinen BAT- referenssidokumentti

- Kansallinen ”käsikirja” jossa määritellään toiminnan ympäristövaikutusten hallinnan paras käyttökelpoinen tekniikka
- Ohjausvaikutus
  - AMPY: ”Vaikka tällä asiakirjalla (*BAT-selvitys*) ei ole juridista statusta, sen voidaan katsoa edustavan alan parhaan käyttökelpoisen tekniikan tuntemusta siten, että sitä toivotaan käytettävän yhdessä tämän ohjeistuksen (*AMPY-raportti*) kanssa apuna lupamääräysten tasoa määritettäessä.”
- Kustannustehokkuuden arviointi keskeisessä osassa BAT:n määrittelyssä
  - Tekninen ja taloudellinen toteuttamiskelpoisuus = tekniikka on saatavissa käyttöön yleisesti ja sitä voidaan soveltaa kohtuullisin kustannuksin
  - Parhaalla käyttökelpoisella tekniikalla ei siis välttämättä tarkoiteta kaikkein kehittyneimpiä ja vaativimpia teknisiä ratkaisuja, vaan toimivia taloudellisesti kohtuullisia ja yleisesti saatavilla olevia menetelmiä.

Organisaatio ja aikataulu

- Hanke on aloitettu keväällä 2010, valmistuminen 2011 (2012)
  - 1. raporttiluonnos 14.6.2011
  - Kommenttikierrokselle 2011 lopussa
- Hankeorganisaatio
  - SYKE vastaa kansallisten BAT-selvitysten laatimisesta
  - Ohjausryhmä
  - Maaperä- ja pohjavesityöryhmä
  - Melutyöryhmä
- Yhteistyö YM:n AMPY-hankkeen kanssa
  - Ampumaratojen ympäristölupien ohjeistus

Osallistujatahot ja rahoitus

- Suomen ympäristökeskus SYKE
- Puolustusvoimat
  - Pääesikunta
  - Maavoimien Esikunta
- Puolustushallinnon rakennuslaitos
- Ympäristöministeriö
- Ampumaharrastusfoorumi
  - Ympäristötyöryhmä
- Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, Aluehallintovirasto
- Kuntaliitto ja Keski-Uudenmaan Ympäristökeskus

Rahoitus: puolustusvoimat ja
Ampumaharrastusfoorumi (OKM)

Maaperä- ja vesityöryhmä

Maaperä- ja vesityöryhmä

- Sara Kajander PHRAKL, pj.
- Jussi Reinikainen, SYKE
- Esa Kuitunen, Keski-Suomen ELY
- Ilkka Närhi, Etelä-Pohjanmaan ELY
- Jorma Riissanen, Ampumaurheilufoorumi

- Sihteerit Jenni Haapaniemi ja Jenni Takala, Ramboll Finland Oy

Maaperätyöryhmän tarkennetut tavoitteet

- Ampumaratojen todellisten ympäristövaikutusten selvittäminen
- Teknisten ympäristönsuojeluratkaisujen kartoittaminen ja arviointi
  - Taustavalliratkaisut / maaperän ja pohjaveden pilaantumisen estäminen
  - Ampumapaikkarakaisut / pilaantumisen estäminen, pölyn ja hylsyjen keräys, vesien johtaminen tai kattaminen, akustiset ominaisuudet
  - Haulikkoratojen ratkaisut
  - Vesien hallintaratkaisut ja käsittelymahdollisuudet
- Ratkaisujen soveltuvuus eri olosuhteisiin; vaatimusten suhteuttaminen ympäristön pilaantumisriskiin
  - Tutkimustiedon koonti ampumaratojen todellisista ympäristövaikutuksista
  - Uudet ja vanhat radat
  - Työkalun/prosessin kehittäminen menetelmän valintaan
- Malliratkaisut / suunnitelmat kustannusarvioineen
  - Turvallisuuden huomioiminen
- Kustannustehokkuuden tarkastelu
- Kehittämistarpeiden tunnistaminen ja jatkotoimenpiteiden suunnittelu

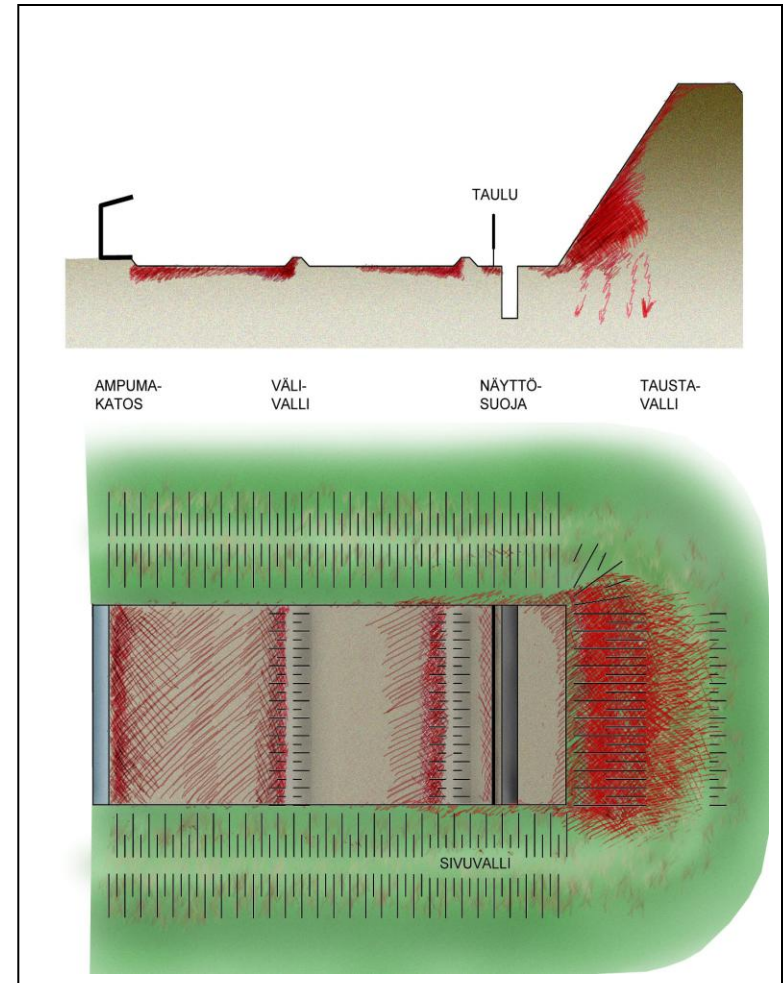

Ampumaratojen ympäristövaikutukset

Luotiaseratojen haitta-aineet

- Luotien mukana ampumaradan rakenteisiin pääsee raskasmetalleja Pd, Cu, Sb, Zn (Ni)
- Suurin pitoisuus taustavallin iskemäalueella
  - Iskemäkohdat voimakkaasti pilaantuneet, Pb-pitoisuudet jopa 100 000 mg/kg
  - Pitoisuudet laskevat nopeasti iskemäkohdan alapuolella
- Ampumapaikan edusta lievästi pilaantunut pölymäisillä metalleilla
- Kenttäalue puhdas–lievästi pilaantunut
- Sivuvallit sekä taustavallin ylä- ja takaosa puhtaat

Haulikkoratojen haitta-aineet

- Haulien koostumus Pd, Sb, As
- Leviämissektori 90 (trap) – 150 (skeet) astetta
- Haulien lentomatka 200-250m (300m)
  - Maaston muodot ja puusto vaikuttavat
- Suurin osa putoaa n 100-150m etäisyydelle ampumapaikasta
- Savikiekkojen koostumus
  - 70% kalsiittia
  - 30% pikeä, bitumia, kivihiilitervaa
  - Sisältävät PAH-yhdisteitä 0,01-0,2%
- Kiekkojätettä 20-90m ampumapaikalta
  - PAH yhdisteet eivät liukene

Haaita-aineiden kulkeutuminen ampumaradoilla

- Riski että raskasmetalleja kulkeutuu maaperään, pohjaveteen ja pintaveteen
- Metallien liukoisuus riippuu ympäristöolosuhteista
  - Happamuus
    - Mitä matalampi pH, sen suurempi liukoisuus
    - Sb liukoisuus lisääntyy korkeassa pH:ssa
    - Metallit melko stabiileja pH 6-10
  - Kosteus
    - Liukoisuus lisääntyy kosteuden kasvaessa
  - Maalaji ja maaperän ominaisuudet
    - Savipitoisuus (ioninvaihtokapasiteetti, varaus, kosteus)
    - Orgaanisen aineksen pitoisuus
- Kulkeutuminen riippuu erityisesti maaperän vedenjohtavuudesta
  - Hyvä vedenläpäisevyys (sora, hiekka), mahdollinen kulkeutuminen pohjaveteen
    - Toisaalta yleensä vähäinen liukoisuus
  - Heikko vedenläpäisevyys (savi, siltti, moreeni), mahdollinen kulkeutuminen pintaveteen

Yhteenveto ampumaratatutkimuksista 1/2

- Yhteenveto Suomessa tehdyistä ampumaratatutkimuksista
  - 36 tutkimusraporttia, 1998-2010
- Luotiaseradat
  - Taustavallin pilaantuminen 0-0,5m
  - Taustapitoisuutta korkeampia pitoisuuksia max 2m
  - Ampumapaikalla pilaantuminen 0-0,1m
- Haulikkoradat
  - Maaperän pilaantuminen 0-0,1m
  - Taustapitoisuutta korkeampia pitoisuuksia max 1m
  - Kulkeutuminen suurempaa turve- kuin kivennäismaassa
- Pohjavesi
  - Vaikutuksia ($Pb > 2\mu g/l$) havaittavissa n 30% tutkituista luotiaseradoista ja 50% haulikkoradoista
  - Talousveden laatuvaatimuksen ($10\mu g/l$) ylitykset harvinaisia, yhteensä 4kpl
    - Usein tutkittu kokonaispitoisuus, ylityksiä ei liukoissa pitoisuuksissa

Yhteenveto ampumaratatutkimuksista 2/2

- Pintavesi
  - Metallien kulkeutumista pintavalunnan mukana liukoisessa ja partikkelimuodossa
  - Tavallista sekä luotiase- että haulikkoradoilla
    - Metallien kulkeutumista todettu lähes kaikilla haulikkorata-alueilla
    - Vertailuarvona käytetty järvivesien taustapitoisuuksia
  - Kulkeutumiseen vaikuttaa pintavalunnan määrä, rata-alueen kasvillisuus ja vesien johtamisjärjestelyt
  - Metalleja todettu myös laskuojien sedimentissä
  - Vaikutus paikallinen
- Johtopäätökset
  - Ampumaratojen suotovesiin liukenee jonkin verran metalleja
  - Pintavesivaikutukset yleisempiä kuin pohjavesivaikutukset
    - Kiinnittyminen maapartikkeleihin
    - Pohjavesiriski suurempi kun pvp etäisyys maanpinnasta <10m
  - Ympäristöriski ei akuutti
    - Kulkeutuminen hidasta
    - Ei ympäristöonnettomuuden vaaraa
    - Ei yleensä kunnostustarvetta nykyisessä käytössä

Tarkasteltuja ratkaisuja, luotiaseradat

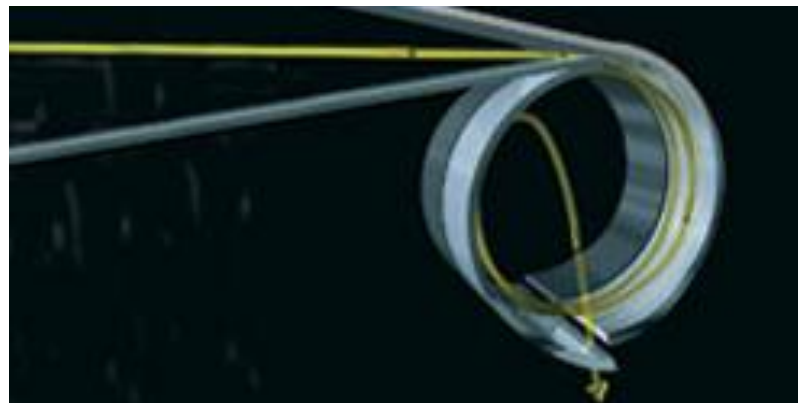
Taustavalli

- Malli ”perinteinen”
- Vesien hallinnalla
  - Bentoniitti-, kumi- tai muovikalvo tai muu eristys
  - Mahdollisuus vesien puhdistamiseen

Luotiloukut

- Teräsluotiloukut
  - Pistooliratojen pienet teräsluotiloukut, malli ”Nokia”
  - Snail trap
  - Escalator trap
  - Pit and plate
  - Venetian blind
  - Total containment trap

Kuva: valmistaja

Luotiloukut

- Kumirouheluotiloukut
  - Vallin päälle asennettava kumirouhematto, malli ”STAPP”
  - Kumirouhelaatikot
- Muut loukut
  - Putkiluotiloukku, malli ”Koivujärvi”
  - Muut täyttömateriaalit laatikossa tai eristerakenteessa (muovirouhe, sahajauho...)

Kuva: valmistaja

Muut menetelmät

- Taustavallin kattaminen
- Haitta-aineiden liukoisuuden vähentäminen aine- tai kemikaalilisäyksillä
  - Rauta
  - Kalkki
  - Muut reaktiiviset materiaalit
- Vaahtobetoni- tms seinät
- Vesien puhdistustekniikat
- Vaihtoehtoiset luotimateriaalit

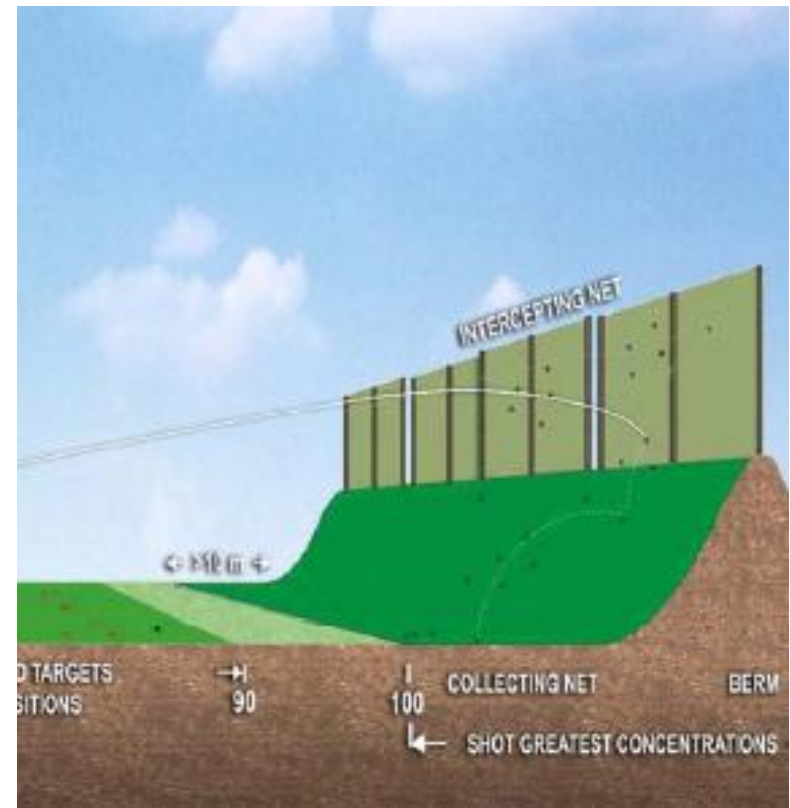

Tarkasteltuja ratkaisuja, haulikkoradat

Vallit, verhot ja seinämät

- Haulien leviämisen rajoittaminen
  - Korkeat maavallit
  - Seinämät
  - Kevyemmät verhoratkaisu
  - Haulien keräys lentorataa rajoittavan rakenteen edestä; maanpinnan peittäminen

Muut menetelmät

- Vesien hallinta ja tarvittaessa puhdistus
  - Kalvo- tms suojaus kriittisimmälle alueelle
  - Ympärysojitus
  - Rata-alueen vesien ohjaus
- Maanpinnan päällystäminen
  - Estää maaperän pilaantumista
  - Mahdollistaa haulien keräämisen
- Vaihtoehtoiset materiaalit
  - Lyijyttömät haulit
  - Ekokiekot

Maaperän ja vesien suojelun tarpeen ja tason määrittäminen

Ampumaradan kokonaispäästöt - paljonko on paljon?

	Pb-pitoisuus ug/l	Pinta-ala m2	Imeytyy / pintavesiin mm/a	Vesimäärä m3	Kokonaisp äästö kg Pb/a
Taustavalli, ei suojausta	300	200	500	100	0,3
Taustavalli vesien keräys ja puhdistus	10	200	500	100	0,01
Rata-alue, arvio pitoisuudesta	1	10000	500	5000	0,05

Päästöjen hallintatekniikan valinta

- Mitkä ratkaisut ovat käyttökelpoisia?
- Mitkä niiden kustannukset ovat?
- Päästöjen hallinnan tarve ja taso
  - Milloin päästöjen hallintaa tarvitaan?
  - Mikä on ympäristönsuojelunäkökulmasta vaadittava vähimmäistaso eri olosuhteissa?
  - Mikä on maksimitaso, jota voidaan edellyttää?

→ ***Riskiperusteinen lähestymistapa***

→ ***Erilaisten suojaustasojen määrittely***

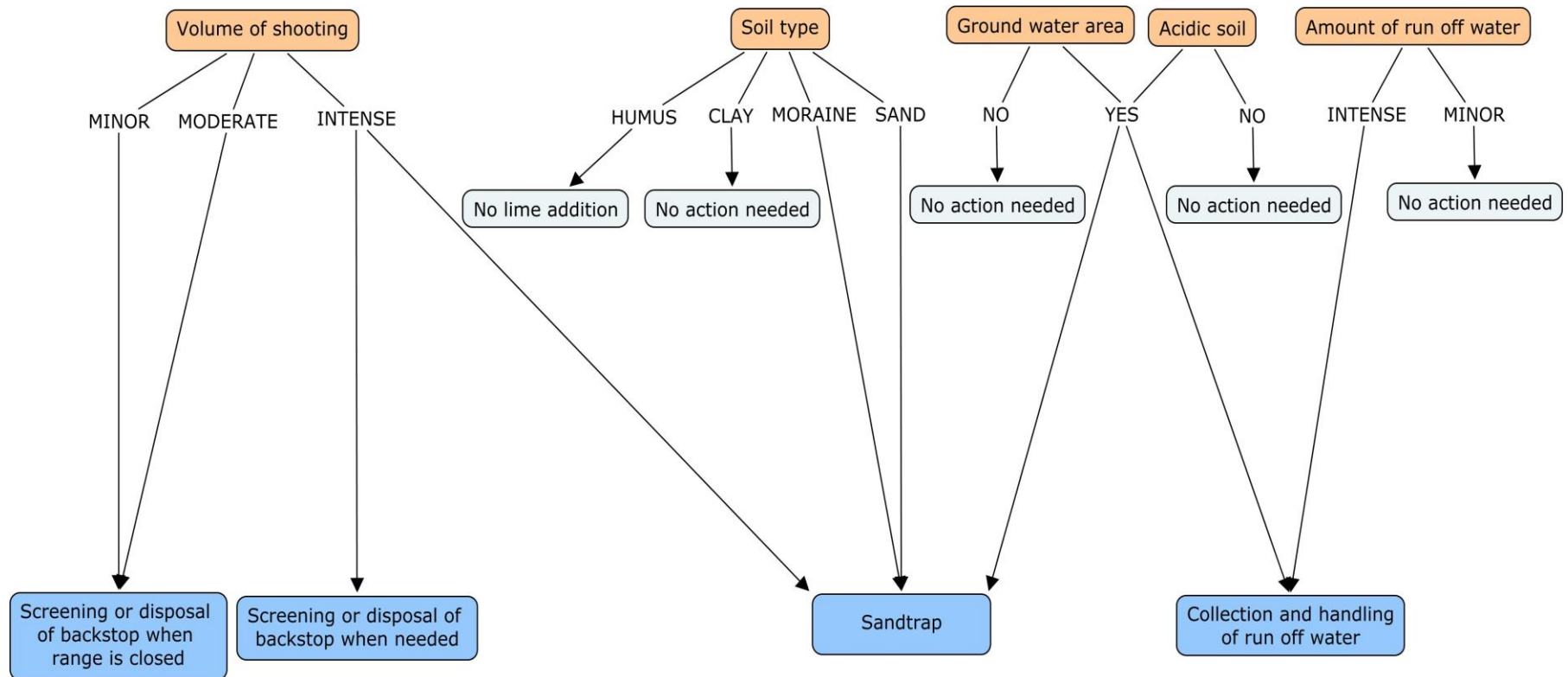

Ampumaradan aiheuttamaan maaperä-, pohja- ja pintavesiriskiin vaikuttavat tekijät

- Sijainti
  - Maaperän laatu: pohjavesialue, vedenläpäisevyys/suojaavuus, pH, humuspitoisuus...
  - Etäisyys pohjaveden pintaan
  - Pintavesien muodostuminen ja johtaminen, vesistön tyyppi
  - Vedenotto/käyttö (altistuminen)
- Päästöriski
  - Laukausmäärä
  - Käyttöikä
  - Ratatyyppi: luotiaseet vs. haulikko
  - Suojausrakenteet

Valintatyökalun tai -prosessin kehittäminen?

BAT-tason määrittäminen

- Ampumaradan perustilaselvitys luvanhaun yhteydessä
  - Olosuhteiden, kuormituksen ja päästöjen selvittäminen
  - Ympäristöriskin arviointi
  - Perustilaselvitysohje laadittu
- Toimenpiteiden suunnittelu riskin perusteella
  - Ympäristön tarkkailu
  - Maaperän, pohja- ja pintaveden suojaustarve → BAT-taso
  - Menetelmän valinta kustannustehokkuus huomioiden

BAT:n soveltaminen eri tyyppisillä radoilla

- Uudet rata-alueet
  - Suojausrakenteet ja seuranta (rakenteiden toimivuuden arviointi) aina
  - Sijoituspaikan valinta ensisijainen riskinhallintakeino
  - Riskialueilla kaksoispidätyksen periaate?
- Vanhat rata-alueet
  - Perustilaselvitys vaaditaan aina
  - Suojausvaatimukset alueen olosuhteiden ja riskin mukaan
    - 4 tasoa
  - Rakennevaihtoehtoja useita, kustannustehokkuus ratkaiseva valintakriteeri
  - Toteutusaikataulussa huomioidaan riskin aikajänne
  - Hallintatoimenpiteiden/vaikutusten seuranta aina osana ympäristövaikutusten hallintaa
    - Sisältö perustilaselvityksen / riskinarvion perusteella
  - Jos tutkimukset/R-A osoittavat merkittäviä akuutteja riskejä --> kunnostustarve
- Luotiaseradat ja haulikkoradat erikseen
  - Periaate sama

	TASO 1	TASO 2a	TASO 2b	TASO 3	Ei soveltuvia teknisiä ratkaisuja
Kuvaus	Perustaso	Vaativa / pintavesi	Vaativa / pohjavesi	Erittäin vaativa	
Riskin kuvaus Taso määräytyy perustilaselvityksen ja riskinarvioinnin perusteella	Haitta-aineiden kulkeutuminen rata-alueelta ympäristöön merkityksetöntä	Haitta-aineiden kulkeutuminen rata-alueen ympäristöön pinta- tai pohjavesien välityksellä mahdollista pitkällä aikavälillä	Haitta-aineiden kulkeutuminen pohjaveteen luokitellulla pohjavesialueella tai muulla talousvesikäytössä olevalla pohjavesimuodostumalla mahdollista pitkällä aikavälillä	Haitta-aineiden kulkeutuminen pohjaveteen tai vesistöön todennäköistä ja päästöllä saattaa olla merkittäviä vaikutuksia esim. talousveden käytön kautta tai pohjavedessä tai vesistössä on jo todettu haitta-ainepitoisuuksia. Uuden radan perustaminen pohjavesialueelle tai vesistön välittömään läheisyyteen.	Ampuminen suolle tai vesistöön
Vaatimukset	Käytön seuranta ja raportointi	Haitta-ainepitoisten vesien keräily ja tarvittaessa käsittely tai muodostumisen estäminen.	Haitta-ainepitoisten vesien keräily ja tarvittaessa käsittely tai muodostumisen estäminen.	Haitta-ainepitoisten vesien keräily ja käsittely tai muodostumisen estäminen.	
Tekniset ratkaisut	Ei pääsääntöisesti edellytetä	Luettelo	Luettelo	Luettelo	
Käytön seuranta	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä	
Päästötarkkailu	Ei pääsääntöisesti edellytetä	Kyllä	Kyllä	Kyllä	
Vaikutusten tarkkailu	Ei pääsääntöisesti edellytetä	Pintavesitarkkailu ja/tai pohjavesitarkkailu, 3-5 vuoden välein	Pohjavesitarkkailu ja tarvittaessa pintavesitarkkailu, 1-3 vuoden välein	Pohjavesitarkkailu, tarvittaessa myös pintavesitarkkailu, 1-3 vuoden välein	
Aikataulu	-	0-10 vuotta. Toimenpiteille ei välitöntä tarvetta, mahdollisuus toiminnanharjoittajalle varautua taloudellisesti	0-10 vuotta. Toimenpiteille ei välitöntä tarvetta, mahdollisuus toiminnanharjoittajalle varautua taloudellisesti	0-5 vuotta. Toimenpiteet toteutettava mahdollisimman nopeasti.	

Kustannustehokkuus

Kustannustehokkuuden arviointi 1/2

- mikä on kohtuullinen kustannus?

- Hyöty ympäristölle
  - Investoinnin tulos on päästöjen väheneminen
  - Kustannukset suhteessa saavutettuun hyötyyn
  - Päästöjen hallinnan minimitason saavuttaminen luvan myöntämisen edellytys
  - Maksimitaso, jota voidaan edellyttää BAT:n toteuttamiseksi
    - ”Kustannuskatto”
    - Ei aina riittävä ympäristövaikutusten kannalta
- Ampumaratojen ympäristönsuojelun kustannustehokkuuden mittari?
  - Esitetty toiminnan volyymi (laukausmäärä/vuosi)
  - Kuinka verrata kustannuksia ja laukausmäärää?
    - Investointi jaettuna X vuodelle ja vertailu ”€/laukaus”?
    - Ympäristönsuojelutoimenpiteiden elinkaarikustannukset jaettuna a-radon oletetulle käyttöiälle ja vertailu ”€/laukaus”?

Kustannustehokkuuden arviointi 2/2 - mikä on kohtuullinen kustannus?

- Vertailuarvojen laskenta eri menetelmille ja toimintavolyymeille
- Harrastajan näkökulma: suhteuttaminen muihin harrastuksiin
  - ”kohtuulliseen liikuntapaikkamaksuun” vertaaminen
- Esim. harrastaja käy radalla keskimäärin 1krt/vko ja ampuu 100r
  - Vuodessa 50 käyntikertaa, 5000r
  - Käyttömaksu esim. 5/10€, yhteensä 250-500€/a, noin 50-100€/1000r?
  - Haaste: käyttömaksun tulee sisältää myös muut kuin ympäristönsuojeluun liittyvät kustannukset
- Ampumaharrastuksen vuosikustannusten vertailu muiden harrastusten vastaaviin
  - Sisältäen aseet, luodit/haulit, ratamaksut, jäsenmaksut yms.
  - Kuinka suuri ympäristönsuojelun kustannusosuus voi olla jotta harrastuskustannukset pysyvät kohtuullisina?

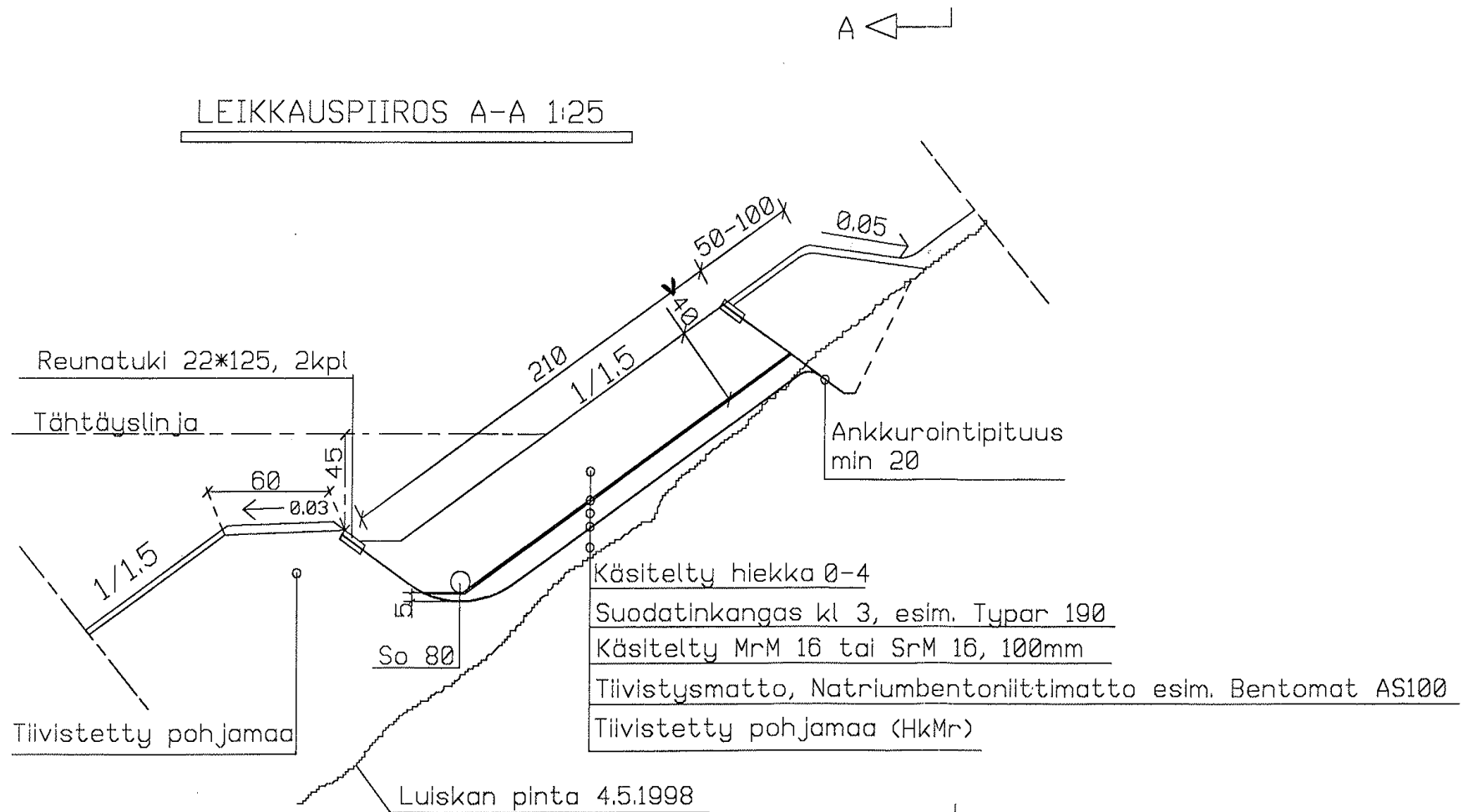

Laukaus- määrä / a	Investointi €	Ylläpito ja seuranta €/a	Kuoletu s-aika a	Laukaukset yhteensä	Kustannukset yhteensä €	Vertailuluku €/1000r	Vertailuluku €/laukaus
10 000	10 000	1000	5	50 000	15 000	300	0,3
10 000	10 000	1000	10	100 000	20 000	200	0,2
10 000	50 000	2000	10	100 000	70 000	700	0,7
100 000	10 000	2000	5	500 000	20 000	40	0,04
100 000	10 000	2000	10	1 000 000	30 000	30	0,03
100 000	70 000	3000	10	1 000 000	100 000	100	0,1
300 000	10 000	2000	10	3 000 000	30 000	10	0,01
300 000	50 000	2000	10	3 000 000	70 000	23	0,02
300 000	150 000	5000	10	3 000 000	200 000	67	0,07

BAT-hankkeen lopputuotteet (2012)

- Ampumaratojen ympäristönsuojelun kansallinen BAT-referenssidokumentti
- Malliratkaisut / suunnitelmat kustannusarvioineen
  - Melu
  - Maaperän ja vesien suojelu
- Prosessi vaihtoehtojen vertailuun ja valintaan
  - Vaatimustason määrittely
  - Kustannustehokkuus
- Ampumaradan perustilaselvitys- ja riskinarviointiohje → AMPYyn
- Ampumaradan ympäristötarkkailuohje → AMPYyn

Kiitos mielenkiinnosta!

